

zalecając. Z między których Woyciech Szwarzadzki, confissarz lwowski, chciał się wprawdzie takowej roboty podjąć, ale się chorobą (iakoż od roku blisko z łoża chorobą złożony nie wstawa) wymowiał, czeladnika iednak swego do pomocy pozwalał. Szymon za się Czechowic, także confissarz, czeladnika swego nie bronił, ale się inszą robotą stołową na tenże nieboszczyka j[ego] m[ó]sci pana podczaszego koronnego pogrzeb zasłaniał. Endrys za się y Mikolay! Hlowczyk, także confissarze lwowscy, od dnia do dnia deklaracją swoją odkładali y zwłoczeli, czym albo nieumiejętność swoją, albo niechęć podjąć się takowej roboty iawnie pokazowali. A gdy poślancy jey m[ó]sci paniey podczaszyney o zrobienie trunny do wrzędu naszego co raz prynaglali nastawali, asz między czeladzią konfissarską wcciw Hanus Baier y Marcin Prayschoff w robocie y mistrzów lwowskich konfissarzów na ten czas będący y vmiejętnością y biegłością w rzemieśle konfissarskim ozwawszy się trunnę zrobiają takową, któraby ciału y pogrzebowi wygodą była, submissią wczynieli, tylko żeby oto od mistrzów y towarzyszków tak lwowskich, iako po Koronie y extra Poloniae Regnum inquietowani nie byli y bez wszelkiej trudności zostawali. My wrząd potrzebę prędką y nagłą truny zrobienia vpatrując, a nastawania do siebie czeladzi od j[ey] m[ó]sci paniey podczaszyney koronny! o robotę takową mając, władzą wrzędu naszego, którą nad cechami y ossobami do cechów należącemi mamy, rozkazalizmy y przywiedli do tego pomienionych Hanussa // (арк. 1271) Baiera y Marcina Prayschoff konfissarskiego rzemieślnicę towarzyszków, obiecując im wszelaką wszędzie wrzędową obronę isz się trunny cynowey zrobić na zmar łe j[ego] m[ó]sci pana podczaszego ciało podieli, iakoż natychmiast sumpt wziąwszy od sług na to do Lwowa zesłanych j[ey] m[ó]sci paniey podczaszyney koronney na materye do roboty potrzebne y zgodne, trunnę podług modelu sobie danego godnie, chwalebnie, z wielką rzemieślniczą y vmiejętnością sławą swoją zrobieli y oddali. Za którą robotę podziękowanie y słuszną nagrodę odniesli, isz tedy mistrzowie konfissarze lwowscy czeladź wędrowną podmowili y listy (iako nam dano sprawę)], rozesłali, aby pomienionych Hanussa Baiera y Marcina Prayschoff, konfissarczyków, kiędybykolwiek nadwędrowani byli, lubo podług zwyczajów y praw rzemieślniczych (sic!) trybowano lub naganiano, y każą kiędyszkolwiek o takową robotę przez nich wygodnie zrobianą y wystawianą, chciąno, tedy my wrząd wszystkich ossob na wrzędach intra et extra Regnum wyssadzonych prosięmy, aby wzwysz pomienieni konfissarczycy wszędzie bez winy, karanja y trybowania zostawali, gdysz takową trunnę dla defektu y przyczyn konfissarzów mistrzów lwowskich wzwysz wyrażonych towarzysze mianowani z roskazania, władzą naszą do tey roboty przywiedzeni będąc, zrobieli. Którzy to konfissarczycy isz za tym świadecznym pisanem naszym wolnemi od cechowych swoich tak mistrzów, tak iako y czeladzi będą y pod protekcią wrzędów kiędykolwiek się tylko obrocą, zostaną, pewni jesteśmy. My wzajemną chęć naszą wszystkim w[asz] m[ó]sciojm, v których ta attestatia nasza mieysce y wagę // (арк. 1272) swą odniesie, offiaruiemy. Na co dla lepszej wiary y pewności pieczęć wrzędową przycisnąć y pisarzowi przysięglęmu podpisać się rozkazalizmy. Dąn na ratuszu lwowskim we środe bliską po świętym Michale roku Pańskiego 1636.

Центральний державний історичний архів України, м. Львів. – Ф. 52: Магістрат міста Львова. – Оп. 2. – Спр. 51. – Арк. 1269–1272.

Володимир Александрович (Львів)

ОПИС РЕГЛАМЕНТУ ПЕЧАТОК ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКИХ МОНАСТИРІВ НА ПРАВОБЕРЕЖЖІВ КІНЦІ ХVІІІ СТОЛІТТЯ

Опрацьовуючи рукописні матеріали уманських оо. Василіан, що знаходяться в бібліотеці Ягеллонського університету під назвою “Rękopis klasztoru XX Bazylianów Humańskich” (мікрофільм справи – у Національній бібліотеці у Варшаві, з якого ми

скористалися), вдалося натрапити на цікавий документ який кидає жмуток світла на значення печатки у діяльності греко-католицьких монастирів Правобережної України кінця XVIII ст. Йдеться про фрагмент “листа Інокентія Матковського канівського настоятеля, провінціала Польської провінції до рукопокладених монастирів, отців та братів”¹. Із цього джерела стає зрозумілим, що печатка була невід’ємним атрибутом юридичної сили монастирських документів Крім того, помітно, що процес запровадження печаток для унійних монастирів був регламентований Чітко визначались напис та зображення печаток Цікаво, що у легенді передбачався напис слова “монастир” латинським відповідником “monasterium”, у той час, як на печатках римо-католицьких монастирів Правобережжя XIX ст. вживалося слово “conventus”².

В основі зображення мав бути символ оо. Василян – палаючий стовп св. Василя Великого (бл. 329 –379)³. Даний опис необхідних складових частин печатки дещо різниться від сфрагісів унійних інституцій XIX ст. на Правобережжі та греко-католицьких парафіяльних печаток Галичини того часу⁴. Водночас зображення стовпа як символу патрона ордену карбується на печатках греко-католицького духівництва принаймні від 70-х років XVII ст.⁵

Документ передаємо згідно з сучасним польським правописом зі збереженням стилю письма того часу.

“...aby w każdym monasterze naszym, jedna tylko dla wszystkich powszechna pieczęćka była, z tym około kolumny świętego Ojca naszego napisem: sigillum monasterii NN. Takowa pieczęćka listy, nie tylko od młodszych, ale i od przełożonego pisane, pieczętowane byż mają tak dalece, że gdy wspomnionego pieczęćki wyrażenia na jakowym(?) liście odbierający nie upatrzy, tego listu rozpieczętować, a tym bardziej czytać niema, jako nie prawnie i przeciwko niniejszemu rozrządzeniu pisanego. Nadto bez takowej pieczęćki listy do przełożonych zakonu i prowincji pisane, od nich odbierane i czytane nie będą. Chybaby komu z Zakonników w

¹ Kraków. Biblioteka Jagiellońska. – Sygn. 4502 (Biblioteka Narodowa. – Mf 51224. – Fol. [91v.–92] (аркуші без пагінації)).

² Хочай позначення слова “монастир” латинським monasterium було характерно також і для західноєвропейської традиції. Приміром, цим словом позначався римо-католицький або православний монастир на карті Полісся Даніеля Цвіккера 1650 р. Див.: *Вавричин М.* Карта Полісся Даніеля Цвіккера // *До джерел. Зб. наук пр. на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя.* – К.; Львів, 2004. – Т. 1. – С. 784. Водночас, до прикладу, на печатці Дрогобицького василянського монастиря (XVIII ст. – 1862 р.) фіксуємо в легенді слово conventus, див.: *Перкун В.* Українські церковні печатки із зібрань Національного музею у Варшаві та Бібліотеці Фондації кн. Чарторийських при Національному музеї у Кракові // *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики* – К., 2004. – Ч. 11. – Част. 1. – С. 275.

³ Зображення із такою атрибуцією див., наприклад, у статті: *Гірник О.* З церковної сфрагістики // *Місіонар.* – Львів, 1992. – № 3. – С. 26–28.

⁴ Див.: *Перкун В.* Греко-католицькі печатки Правобережної України XVIII–XX ст. // *Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики* – К., 2006. – Ч. 13. – Част. 2. – С. 202–206; *Скочилас Ірина.* До генези греко-католицької парафіяльної сфрагістики Перемишльської єпархії // *До джерел. Зб. наук пр. на пошану Олега Купчинського з нагоди його 70-річчя.* – Т. 1. – С. 609–619.

⁵ Печатка василянина із малюнком вогняного стовпа та написом “Talis est Basilium” скріплює пояснення як свідка скандалу у Новоградській кафедральній церкві при посвяченні Митрофана Соколинського на Смоленського єпископа у 1671 р. (див.: *Описание документов архива западнорусских униатских митрополитов* – СПб., 1897. – Т. 1: (1470–1700). – С. 323).

podróży zostającemu zdarzyło się list w potrzebie napisać z przyciśnieniem używaniu pozwolonej pieczętki; na ów czas na liście wyrazić ma: z podróży. A gdy tego nie uczyni, list takowy niemabydź czytany. 29 stycznia 1781. Zagorów*”.

Віталій Перкун (Київ)

* Загорів – нині с. Старий Загорів Локачинського району Волинської обл.

ТВОРИ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО У РОСІЙСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ 1900-х РОКІВ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧІ УВАГИ

Хоча історія здійснення і публікації прижиттєвих перекладів творів Михайла Коцюбинського російською мовою розглядається в низці праць, студіювання відповідної теми потребує продовження. Ідеться як про вихід за межі узвичаєного кола досліджуваних джерел (досі далеко не повною мірою використано навіть ті “підказки”, які містить листування Коцюбинського)¹, так і про нову інтерпретацію запровадженого до наукового обігу фактичного матеріалу. Деякі невисвітлені та дискусійні аспекти теми розглядаються у цих нотатках.

1

У травневому і червневому числах петербурзького журналу “Наука и жизнь” за 1905 р. було вміщено переклад оповідання “Fata morgana”², який здійснив Олександр Новодворський³. Дотепер він (як і багато інших перекладачів) залишався людиною “без біографії”⁴, оскільки дослідники обмежувалися лише тими матеріалами про Новодворського які містить його єдиний лист до Коцюбинського (від 5 травня 1905 р.⁵), збережений в архіві адресата. Коментатор листа зауважував “Відомостей про О. Новодворського немає”⁶. У працях Миколи Грицютивін фігурує лише як “російський журналіст”⁷ – попри те, що відомий дослідникові лист Новодворського до Коцюбинського написано українською що, як повідомляє автор листа, в журналі “Наука и жизнь”,

¹ Юрій Лотман слушно зазначав, що вживання стандартної формули “відсутність джерел” часто свідчить лише про небажання чи невміння їх розшукувати (див.: *Лотман Ю.* Біографія – живое лицо // Новый мир. – 1985. – № 2. – С. 228).

² Згодом це оповідання стало першою частиною однойменної повісті.

³ Характеристику художньої якості перекладу Новодворського див.: *Звняцковский В. Я.* Примечания // М. М. Коцюбинский и русская литература. Документы и материалы. – К., 1989. – С. 183.

⁴ Перекладачі – це переважно скромні літератори, яких історія письменства зазвичай ігнорує. Хоча вони, як обґрунтовано писав Юрій Левін, потребують пильної дослідницької уваги, оскільки зацікавлена аудиторія пізнавала зарубіжні літератури “їхніми очима” (*Левин Ю. Д.* Восприятие творчества инациональных писателей // Историко-литературный процесс: Проблемы и методы изучения – Л., 1974. – С. 251).

⁵ Див.: Листи до Михайла Коцюбинського/ Упор та комент В. Мазного. – Ніжин, 2003. – Т. IV. – С. 26–27.

⁶ Там само. – С. 27.

⁷ Див.: *Грицюта М. С.* Михайло Коцюбинський у слов’янських літературах – К., 1964. – С. 18; *його ж.* Михайло Коцюбинський в російській критиці та літературознавстві // Українська література в російській критиці кінця XIX – початку XX ст. – К., 1980. – С. 365.